

МОВА ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

УДК 811.161.2⁷26:821.2

Микола КАЛЬКО

«ГРАММАТИКА УКРАЇНСЬКОГО ЯЗИКА» ІВАНА НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО НА ТЛІ ГРАМАТИК ПОЧ. ХХ СТ.: ПРОБЛЕМИ ДІЄСЛІВНОСТІ Й ВИДУ

У статті виокремлено основні риси та схарактеризовано особливості власне української аспектологічної традиції, зокрема поглядів на вид українського дієслова в граматиках початку ХХ століття Є. К. Тимченка, С. Й. Смаль-Стоцького та Ф. Гартнера, В. І. Сімовича, П. Ф. Залозного, серед яких вагомую роль в аспекті становлення як граматичної української граматичної думки загалом, так і в розробленні українського дієслова відіграла й «Грамматика українського язика» І. С. Нечуя-Левицького.

Окреслено основні ознаки аспектологічної думки початку ХХ століття: 1) чітке, на відміну від попереднього століття, усвідомлення різниці між зовнішньочасовими (дейктичними) і видовими («внутрішньо часовими» в сучасній інтерпретації) значеннями дієслів; 2) дифузне уявлення про граматичний, лексичний, словотвір-но-морфологічний і функціональний компоненти видової системи; 3) виразне розуміння формальної моделі виду як системного протиставлення значення доконаності та недоконаності.

Відзначено, що, попри недосконалість та дискусійність деяких наукових термінів, регіональну тенденційність щодо їхнього творення, загалом діяльність І. С. Нечуя-Левицького, спрямована на розроблення граматичних норм української мови, була одним із необхідних на той час кроків поступу лінгвоукраїністики.

Зроблено висновок про те, що, окресливши етап утвердження власне української аспектологічної думки, граматики початку ХХ століття, помітне місце серед яких займає і «Грамматика українського язика» І. С. Нечуя-Левицького, зробили вагомий внесок у процес «вротання» цієї теорії в українськомовний ґрунт.

Ключові слова: *граматика, дієслово, аспектуальність, вид, dokonаний вид, недоконаний вид, рід дієслівної дії.*

Постановка проблеми. Стійка наукова зацікавленість проблемами виду й аспектуальності, що особливо зросла в кінці ХХ століття, сформувавши своєрідну настільну бібліотеку з книг, без яких важко собі уявити сучасну аспектологію, водночас є спонукою повернення до праць хоч і менш відомих (а отже, нібито й менш вагомих), але етапних для відповідного періоду розвитку граматичної думки.

З огляду на це – **мета** нашого короткого історіографічного екскурсу – виокремити основні риси та особливості власне української аспектологічної традиції, зокрема поглядів на вид українського дієслова у граматиках початку ХХ століття, серед яких вагому роль в аспекті становлення української граматичної думки, зокрема в розробленні українського дієслова відіграла й «Грамматика українського язика» І. С. Нечуя-Левицького.

Виклад основного матеріалу. Започаткована в працях М. Смотрицького, О. О. Потебні, К. П. Михальчука, українська аспектологічна традиція набуває утвердження в граматиках початку ХХ століття, зокрема Є. К. Тимченка, С. Й. Смаль-Стоцького та Ф. Гартнера, В. І. Сімовича, П. Ф. Залозного, І. С. Нечуя-Левицького.

Часівником називає дієслово Є. К. Тимченко в «Українській граматиці» (1907 р.) [15, с. 14], цілком погоджуючись із німецькою лінгвістичною традицією, що обрала основою номінації «Zeitwort» («часове слово» – на відміну від українського «дієслово» – «слово дії»), де мотиватором є «час». Це, очевидно, ґрунтується на аристотелівському визначенні дієслова як частини мови, що означає час – міру

руху і спокою [1, с. 94–153]. В інтерпретації Є. К. Тимченка часівник – частина мови, що виражає «чинність» (activität), корелятом чого в сучасній аспектологічній метамові є «діяльність», або «процес».

Преамбулою розмежування видів у Є. К. Тимченка є покликання на К. П. Михальчука: процес може уявлятися або у своєму триванні, виражаючи певні статичні інтервали, або в різних ступенях своєї кількості, енергетичності, тобто виражати свої динамічні інтервали чи моменти [7, с. 33]. З огляду на статику, процеси диференційовано на протяжні, недоконані, що відбуваються в різному часі (минулому, теперішньому, майбутньому), та доконані, пов'язані зі своїм початком або кінцем у минулому чи майбутньому часі. В аспекті динаміки процесів недоконані дієслова означають: 1) процеси, що тільки «довжаться» – протяжні (durative); 2) процеси, що відбуваються повторно. В обох випадках убачаємо прообраз сучасних часткововидових значень (функцій) недоконаного виду: дуративної та ітеративної. Серед недоконаних процесів учений виокремлює «настання». Їхньою особливістю він вважає двозначність: «*Біліти, чорніти, жовтіти* тощо можуть і не означати настання (ставати чорним, білим), але видаватися чорно, біло, бути на позір чорним, білим, жовтим» [15, с. 16]. Отже, вперше було звернено увагу на явище, яке сучасною метамовою можна означити як полікатегорійність – поєднання дієслівною лексемою семантем, що належать до різних аспектуальних класів (у згаданому випадку – термінативно-стативна полікатегорійність) [6, с. 224 – 226] Серед доконаних дієслів Є. К. Тимченко розмежує, з одного боку, раптові дієслова (відповідники евентивів та мотивів), із іншого боку, звертає увагу на значення, які сучасна аспектологія трактує як акціонсартні (Actionarts за С. Агреллем), або значення родів, чи способів дії (у нашій терміносистемі – акціональних підкласів: інгресивного, інхоативного, фінітивного, делімітативного, дистрибутивного тощо [6, с. 72 – 78]: «Окрім того, доконані часівники, залежно від префіксів при них, можуть показувати на початок або кінець чинності (*піду, заспіваю, відспіваю*), поширення на кілька об'єктів (*перебрати*), або в різні моменти часу стосункові до одного об'єкту і кількох об'єктів (*перебрати*), або в різні моменти часу стосовно одного суб'єкта і кількох об'єктів (*позносити*), або кількох суб'єктів (*поприходити*)» [15, с. 16]. Тут-таки учений робить коротке резюме про те, що форми часівника, які виражають

статичну й динаміку «чинності», названо видами часівника. Як бачимо, вид в інтерпретації Є. К. Тимченка досить виразно віддзеркалює стан аспектологічної думки початку ХХ століття: 1) чітко, на відміну від попереднього століття, усвідомлення різниці між зовнішньочасовими (дейктичними) і видовими («внутрішньочасовими» в сучасній інтерпретації) значеннями дієслів; 2) дифузне уявлення про граматичний, лексичний, словотвірно-морфологічний і функціональний компоненти видової системи; 3) виразне усвідомлення формальної моделі виду як системного протиставлення значення «доко́нання» і, відповідно, «недоко́нання».

П. Ф. Залозний у «Короткій граматиці української мови» (1913 р.) дещо відходить від термінологічної традиції, поділяючи дієслівну лексику на дієслова завершеного і незавершеного тривання, та уточнюючи семантику перфективів, які «визначають дію цілком, з кінцем» [4, с. 33], проте чітко окреслює зв'язок виду й часу: дієслова завершеного тривання мають «будучий» (майбутній), минулий і давноминулий, але позбавлені теперішнього [4, с. 33].

С. Й. Смаль-Стоцький та Ф. Гартнер у «Граматиці руської мови» (1914 р.) називають дієслово сучасним терміном, а «чинностями» – процеси. Розмежування докочаних і недокочаних дієслів здійснено за ознакою наявності vs відсутності часової межі («кінця», «скутку»): «Чинності, події або стан можемо, добираючи для того відповідне дієслово, виразити так, що воно доходить до якогось кінця, або skutку, або наважується до того дійти; дієслово, якого в тім разі вживаємо, називається докочане. Чинні дієслова не здатні вказувати на такий кінець, або skutок, і називаються, проте, недокочані, вони виражають, що означені дієсловом чинності, події або стан у якійсь одній хвилі (одним протягом) відбуваються, тривають або що вони (наворотами) повторяються...» [3, с. 29]. Унаслідок цього дієслова диференційовано на докочані (*звезти*) та недокочані, а останні – на протягові (*везти*) і наворотові (*возити*). Акцентовано увагу на тому, що майже кожному недокочаному дієслову відповідає докочане: отже, вони доповнюють одне одного в різних випадках уживання. Важливим вважаємо розмежування дієслівних ознак на процеси, стани і події, правда, події в аналізованій граматиці мають відношення лише до дієслів недокочаного виду. Крім цього, слід відзначити і слушність щодо виокремлення первісної повторюваності, закладеної

в лексичному значенні (*возити, літати, ходити*), і вторинної, функціональної, напр.: *Там літають ластівки і Ластівки летять щороку на полудне*, де *возити* є природною «наворотівістю», а *летіти* (щороку) – делегованою контекстом [3, с. 45]. До основних здобутків аналізованої граматики, що засвідчують поступ аспектологічної думки, належать: 1) розмежування двох видотворчих процесів: «приставковане» (перфективації) і «наростковане» (імперфективації), яку поділено на первинну і вторинну, – процес приєднання до «приставкованих» дієслів «наростків» (суфіксів); 2) протиставлення двох типів семантичного наповнення перфективних та імперфективних формальних моделей видотворення: лексичного (*нести – винести*) і граматиалізованого (*читати – прочитати, лишати – лишити*); 3) диференціація різного семантичного наповнення однієї формальної моделі: «Вже значінь показує, що *полюбити* утворене не з *любити* приставкою *по-*, як *побачити, побілити*. Бо той, хто *побачить*, той *бачив*, і хто *побілить*, той *білив*; але хто *полюбить*, той *не любив*. *Полюбити* відноситься так до *любий*, з котрого повстало відразу через приставковане і наростковане...» [3, с. 49].

В. І. Сімович у «Короткій практичній граматиці української мови» (1917 р.) продовжує традицію розмежування dokonаних дієслів, які означають, що «дійство до кінця доведене, що воно дійшло до кінця», та недоконаних, які вказують на «дійство», що «до кінця не доведене, до кінця не дійшло» [13, с. 191]. Розмежовано три відтінки недоконаності, які передають зачинові (*сивіти, старіти*), протягові та наворотіві дієслова. Автор граматики вводить поняття «роду дійства», правда, як синонім до слова «вид», та виокремлює т.з. «чистовидові» префікси: «Деякі приставки, не з м і н я ю ч и з н а ч і н н я д і є с л о в а, роблять його dokonаним» [13, с. 196].

І. С. Нечуй-Левицький у «Граматиці українського язика» (Ч. I «Етимологія» – 1913 р., Ч. II «Синтаксис» – 1914 р.), призначений для шкіл та гімназій, наголошує на науковій спрямованості свого видання: «... справа заведення в нижчі школи українс. граматики це діло може майбутнього часу, та ще й не близького... і з цієї причини я й видав першу частку граматики ... більше задля науки, для читальників, котрі цікавляться наукою, і через те сподіваюсь, що вона матиме загалом – научне значіння для тих читальників, що зацікавлені і українською мовою, і граматичною українською справою» [9, с. 92].

В контексті характеристики частин мови, яких автор виокремлює: ймення предметне, ймення прикметне, ймення числове, займенник, дієслов, прикметник, предлог, союз, викрик, особливе місце відведено дієслову, опис якого займає четверту частину «Етимології». Для назви цієї частини мови І. С. Нечуй-Левицький пропонує іменник чоловічого роду – дієслов.

Він виходить із таких міркувань: «Ймення предметне дієслово (глаголь), складяне галицькими граматистами в середнім роді невідатне. Воно не підхоже ні до церковнослов'янського, ні до українського словобудування, і через це здалось мені чудним... В цих складових словах, де другою частиною буває ймення предметне – слово, і в церковнослов'янській мові, і в українській закінчення буває в чоловічій формі – слов: часословъ..., Григорій Двоєслов (написав дві книжки), богословъ і т.д. ... В нас (в м. Стеблеві Канів. повіту) пішло слово двоєслов: двоєсловом звать людину, котра раз каже так, а другий – інакше» [8, с. 59].

Дієслов у граматиці І.С. Нечуя-Левицького – це «частка мови, котра означає діяння животних чи живих предметів, або яке-небудь становище, в котрому знаходяться неживі предмети» [8, с. 60]. Автор виокремлює 5 дієслівних категорій: особість, число, час, вид і залог.

Визначення семантичної сутності категорії виду досить близьке до сучасної класичної інтерпретації семантики категорії аспектуальності як «внутрішнього часу дієслівної дії», чи «характеру перебігу та розподілу дії в часі»: «Види показують, як довго тягнеться час діяння предмета, чи воно скінчилось, чи ні, й показують протягання часу якого-небудь діяння або становища предметів» [8, с. 62]. З огляду на тогочасний стан теорії виду, відзначений деякою аморфністю, нечітким розмежуванням суто видових значень та семантики, притаманної сучасним родам, чи способам дієслівної дії, автор граматики пропонує чотиричленну парадигму виду: скінчений і нескінчений, многоразний і одноразний. Характерні для І. С. Нечуя-Левицького скепсис щодо термінології граматистів-попередників та орієнтація на народну традицію знайшли своє втілення і в називанні видів: «Назвища в граматах видів: доконаний, недоконаний ... мають зовсім инче значіння: конать, конання мають значіння – мучиться в передсмертних муках, вмірання в муках. Слово доканать значитья подоліти, подужать кого (осилити кого); довести кого або

що до краю, занапастить кого, запагубить... Доконаний має значіння: померший в муках конання. Виходить, що дієслова бувають помершого й непомершого вида» [8, с. 62].

З огляду на статтю «Етимологічного словника української мови», що апелює до дієслова *конати*, підґрунтям номінації тут є мотиваційна ознака *конь* «кінець» [5, с. 546–547]. Внутрішня форма української термінолексеми, що покликає до поняття «кінець» («край, межа») дає підстави вважати семантичним підґрунтям видової опозиції «наявність vs відсутність часової межі процесу». Зробимо принагідне зауваження щодо лексеми *виконати* «здійснити»: вендлерівські *accomplishments* перекладено в русистиці як «исполнения» чи «совершения» (укр. «виконання» та «здійснення»). Отже, як бачимо, категоричність автора граматики тут не зовсім виправдана.

Позитивним є те, що диференціація значень протилежних видів водночас пов'язана і з розмежуванням специфіки їхнього взаємозв'язку з категорією часу: «Дієслова нескінченного вида показують діяння або роботу предметів, котра ще тільки робиться, і робота вже розпочалась. Цей вид дієслів має усі чотири часи діяння: теперішній, минувший, давноминувший і будущий... Дієслова скінченного вида обозначають якусь роботу або діяння, котре вже скінчилося й минуло, або безпремінно скінчиться. Вони мають тільки три часи: минувший, давноминувший і будущий...» [8, с. 62]. При цьому з незрозумілих причин автор граматики категорично обмежує імперфективи лише перехідними дієсловами: «Після його [нескінченного виду], завжди ставляється винувальний падіж» [8, с. 62].

У межах скінченного виду І. С. Нечуй-Левицький вирізняє ще два види: *многоразний* і *одноразний*: «Многоразний вид означає діяння, котре бувало або траплялось часто, по кілька раз. Дієслова цього виду мають дві приставки спочатку – *попо*: *попоходить*, *я попоробив*, *попоїсти*, *попомерзнуть*, *попограти*... *Одноразний* вид означає діяння, котре трапилось тільки раз, та ще й з притиском, і несподівано спинилось. Дієслова цього вида кінчаються на *нуть*: *свиснуть*, *грюкнуть*, *тріснуть*...» [8, с. 63].

Хоч автор граматики і називає ці категорії дієслів видами, по суті, це своєрідні підвиди доконаного виду, які охоплюють не всі імперфективні дієслова, а лише їхню невелику частину. Тобто це про-

образи майбутніх родів дієслівної дії, чи акціональних підкласів, зокрема редуплікативів (попо-) та семельфактивів (-ну-).

Висновки. Отже, попри недосконалість та дискусійність деяких наукових термінів, регіональну тенденційність щодо їхнього творення, загалом діяльність І. С. Нечуя-Левицького, спрямована на розроблення граматичних норм української мови, була одним із необхідних на той час кроків поступу лінгвоукраїністики.

Теорія слов'янського виду, на думку В. В. Виноградова, вже з моменту свого виникнення постала як «складний клубок питань» [2, с. 477], у який сплелися проблеми виду і часу, лексикології, словотвору і граматики. Окресливши етап утвердження власне української аспектологічної думки, граматики початку ХХ століття, помітне місце серед яких займає і «Грамматика українського языка» І.С. Нечуя-Левицького, зробили вагомий внесок у процес «вростання» цієї теорії в українськомовний ґрунт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аристотель. Сочинения: В 4 т. / Аристотель; [пер. с греч. Т. А. Миллер]. – М.: Мысль, 1981. – Т. 3. – 613 с. – (Философское наследие).
2. Виноградов В. В. Русский язык: Грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. – М.: Учпедгиз, 1947. – 784 с.
3. Грамматика руської мови. Уложили Степан Смаль-Стоцький і Федір Гартнер / С. Смаль-Стоцький, Ф. Гартнер. – Відень: Придворна і університетська друкарня Адольфа Гольцгавзена, 1914. – 202 с.
4. Залозний П. Коротка грамматика української мови / П. Залозний. – К.: Вид-во Ів. Самоненка, 1918. – 64 с.
5. Етимологічний словник української мови: У 7 т. / [редкол.: О. С. Мельничук (головний ред.) та ін.]. – К.: Наук. думка, 1982. – Т. 1. – 632 с.
6. Калько М. І. Аспектуальність: категоризація, класифікація і репрезентація в сучасній українській літературній мові: [монографія] / М. І. Калько. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю., 2008. – 384 с.
7. Михальчук К. П. Къ южнорусской діалектології / К. П. Михальчук [проф. А. И. Соболевський «Очерк русской диалектологии. III. Малорусское наречие»] // Киевская старина. – Т. XLII. – Киев, 1893. – С. 453–489.
8. Нечуй-Левицький І. С. Грамматика українського языка. Ч. І. Етимологія. / І. С. Нечуй-Левицький. – К.: Друкарня другої артілі. Володимирська, 43. – 1913. – 164 с.

9. Нечуй-Левицький І. С. Грамматика українського языка. Ч. II. Синтаксис / І. С. Нечуй-Левицький. – К. : Друкарня І. І. Чоколова, 1914. – 94 с.
10. Німчук В. В. Грамматика М. Смотрицького – перлина давнього мовознавства / В. В. Німчук // Смотрицький М. Грамматика / Підгот. факс. вид. та дослідження В. В. Німчука. – К. : Наук. думка, 1979. – 111 с.
11. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике / А. А. Потебня. – М. : Просвещение, 1977. – Т. 4. – Вып. 2 : Глагол. – 406 с.
12. Русанівський В. М. Значення і взаємозв'язок граматичних категорій виду і часу в українській мові XVI – XVII століття / В. М. Русанівський. – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – 100 с.
13. Сімович В. Коротка практична грамматика української мови / В. Сімович. – Роштат : Вид-во т-ва «Український рух», 1917. – 368 с.
14. Смотрицький М. Грамматіки славенскіа правилное Свнтагма / М. Смотрицький. – Єв'є, 1619. – Репринт : К. : Наук. думка, 1979 – 252 с.
15. Тимченко Є. Українська грамматика / Є. Тимченко. – К. : Друк. Т-ва Н. А. Гирич, 1907. – Ч. 1. – 179 с.

Одержано редакцією 13.01.2014 р.

Прийнято до публікації 27.01.2014 р.

Анотація. *Калько Н. І. «Грамматика украинского языка» И. С. Нечуя-Левицкого на фоне грамматик нач. XX ст.: проблемы глагола и вида. В статье выделены главные черты и охарактеризованы особенности собственно украинской аспектологической традиции, в частности взглядов на вид украинского глагола в грамматиках начала XX века: Е. К. Тимченко, С. И. Смаль-Стоцкого и Ф. Гартнера, В. И. Симовича, П. Ф. Залозного, среди которых важную роль в аспекте становления украинской грамматической мысли, в том числе и разработке украинского глагола сыграла и «Грамматика украинского языка» И. С. Нечуя-Левицкого.*

Очерчены основные признаки аспектологической теории начала XX века: 1) четкое, в отличие от предыдущего века, осознание разницы между внешневременными (дейктическими) и видовыми (внутренневременными в современной интерпретации) значениями глаголов; 2) диффузное представление о грамматическом, лексическом, словообразовательно-морфологическом и функциональном компонентах видовой системы; 3) выразительное осознание формальной модели вида как системного противопоставления совершенности и несовершенности.

Отмечено, что, несмотря на несовершенство и дискуссионный характер некоторых научных терминов, региональную тенденциозность в отношении их образования, в целом деятельность И.С. Нечуя-Левицкого, направленная на разработку грамматических норм украинского языка, была одним из необходимых в то время шагов становления лингвоукраинистики.

Сделан вывод о том, что, обозначив этап утверждения собственно украинской аспектологической мысли, грамматики начала XX века, заметное место среди которых занимает и «Грамматика украинского языка» И.С. Нечуя-Левицкого, сделали весомый вклад в процесс «врастания» этой теории в украиноязычную почву.

Ключевые слова: грамматика, глагол, аспектуальность, вид, совершенный вид, несовершенный вид, способ глагольного действия.

Summary. Kalko M. I. «The grammar of Ukrainian language» I. S. Nechuy-Levitsky on the background n of grammars. XX st.: problems the verbs and aspects. The article highlights the main features and are characterized specifics own aspectual Ukrainian traditions, in particular the of views on Ukrainian the verb aspect in the grammar beginning of the twentieth century: E. K. Tymchenko,, S. Smal-Stotsky and F. Gartner, V. I. Simovic, P. F. Zalozny, which played an important role in the formation of the Ukrainian aspect of grammatical thought, including the development of Ukrainian the verb played and «Grammar Ukrainian languages» I. S. Nechuy-Levitsky.

It describes the main features of aspectual theory beginning of the twentieth century: 1) a clear, in contrast to the previous century, understanding the difference between the external time (deictic) and aspects (the internal time with a modern interpretation) values of verbs, 2) a diffuse idea about grammatical, lexical, word building and functional components of the system aspect, 3) expressive understanding of the formal model aspects as system a opposition of perfect and imperfect.

It was noted that despite the imperfections and debatable character of some scientific terms, regional tendentiousness with respect to their education, in general, the activities of I. S. Nechuy-Levitsky, aimed at the development of the grammatical standards of the Ukrainian language has been one of the necessary steps at the time of formation of the Ukrainian language.

It is concluded that by outlining a the stage of approving the actual Ukrainian aspectual thought, grammars beginning of the twentieth century, important forefront of which is and the «Grammar Ukrainian language» IS Nechuya-Levitsky, have made a significant contribution in the process of «growing» the theory in the Ukrainian-soil.

Key words: *grammar, verb, aspectuality, aspect, perfect, imperfect, aktionsart.*

УДК 811.161.2'373.72

Валентна КАЛЬКО

ПОВІСТЬ «КИЇВСЬКІ ПРОХАЧІ» ІВАНА НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО У СВІТЛІ ТЕОРІЇ ЕКСПРЕСИВНИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ

У статті описано експресивні мовленнєві акти, представлені у повісті І. С. Нечуя-Левицького «Київські прохачі», з'ясовано специфіку їхньої вербалізації. Одним із найпоширеніших експресивних мовленнєвих актів є втішання, яке здійснює позитивний вплив на психоемоційну сферу адресата. Ще одним мовленнєвим актом, спрямованим передовсім на психоемоційний вплив, є скарга, мета якої – викликати в адресата співчуття чи гнів на винуватця ситуації. У повісті це скарги-прохання про допомогу: суб'єкт жаліється людям, які, на його думку, перебувають у кращому становищі, ніж він, і тому розраховує на те, що йому допоможуть. Вибачення в дискурсі І. С. Нечуя-Левицького, як, імовірно, й в українській етнокультурі є поліінтенційним мовленнєвим актом, у якому поєднано комунікативні наміри виправдання, визнання власної вини, вираження емоційного стану мовця. Похвалу кваліфіковано як позитивну реакцію на дії та вчинки, основна її ознака – експліцитність: адресант має намір похвалити, його мовленнєві дії інтенційні. Мовленнєвий